

Περίληψις όμιλως κ. Ιωάννου Στεφ. Πασαζόγλου, 'Ιποβιο-
κητοῦ τῆς Τραπεζικῆς τῆς Ἑλλάδος, μέ θέμα "Κρίσιμοι έπι-
λογαί τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς", εἰς συνεστίαςιν όργα-
νωθεῖσαν ὑπό τῶν συνεργαζομένων Συνδέσμων Διπλωματούχων
'Ανωτάτων Σχολῶν Οἰκονομικῶν καί Πολιτικῶν Ἑπιστημῶν,
τῆν Παρασκευῇ, 17 Μαρτίου 1967, ὥραν 9 μ.μ., εἰς τό
Σενοδοχεῖον "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ"

Ἡ έπιλογή ἐπὶ τριῶν κρίσιμων θεμάτων προσδιορίζει τήν μέθοδον,
τόν χαρακτήρα καί τόν βαθμόν αποτελεσματικότητος τῆς ἑλληνικῆς οἰκono-
μικῆς ἀναπτύξεως: Πρῶτον: Ποῖος ὁ προσφορώτερος προσανατολισμός τῆς
οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἂν δηλαδὴ θά εφαρμοσθῇ βασικῶς μία π ο λ ι τ ι κ ῆ
ἀ ν ο ι κ τ ῆ ς ο ἰ κ ο ν ο μ ι α ς μέ ἑντονον ἑξαγωγικόν προσανατο-
λισμόν, ἢ μήπως εἶναι ἀσφαλεστέρα μία, κατὰ τό μᾶλλον ἢ ἥτιον, προστα-
τευτική πολιτική, μέ ἔμφασιν ἐπὶ τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς.
Δεύτερον: Δεδομένου ὅτι ἀπαιτεῖται ἐντεταμένη παρέμβασις τοῦ κράτους
διὰ τήν ἐνίσχυσιν καί συμπλήρωσιν τῆς ἐπιχειρηματικῆς δράσεως ἰδίως
εἰς τήν βιομηχανίαν, ποῖα ἡ καταλληλότερα μορφή δημοσίας παρεμβάσεως,
ἂν δηλαδὴ ἐνδεῖκνυται ἡ ἱδρυσις δημοσίων ἐπιχειρήσεων μέ στενήν ἀπ'
ἐυθείας ἑξάρτησιν ἐκ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, ἢ εἶναι προτιμότερα ἡ
συστάσις, ὑπό ἐξειδικευμένων πιστωτικῶν ὀργανισμῶν βιομηχανικῆς ἀναπτύ-
ξεως, ἀνωγύμων εταιριῶν μέ συμμετοχήν ἑλληνικῶν καί ξένων ἐπιχειρήσεων
καί προοπτικὴν μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν εἰς τό εὐρύτερον κοινόν καί
διαμορφώσεως μονῶν εὐρείας μετοχικῆς ἰδιοκτησίας. Τρίτον: Ποῖα δέον
νὰ εἶναι ἡ ἔκτασις καί ποῖον τό εἶδος τοῦ συνδέσμου τῆς ἑλληνικῆς οἰκο-
νομίας πρὸς τήν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα ἢ ἐνδεχομένως ἄλλον
ὑπό διαμόρφωσιν εὐρύτερον οἰκονομικόν χώρον, ἂν δηλαδὴ ἡ Συμφωνία Συνδέ-
σεως δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τήν βάσιν διὰ τήν προαγωγήν τῆς οἰκονομικῆς
ἀναπτύξεως ἢ ἐνδεῖκνυται ἡ ἀναθεώρησις αὐτῆς, συμπερὶ πρὸς ὀρισμένας
προτάσεις.

Πρῶτον θέμα: Ὁ προσανατολισμός τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως

Ἄς πρὸς τό πρῶτον θέμα, οὐσιώδης εἶναι ἡ διαπίστωσις ὅτι διὰ μέαν
χάραν τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς στενότητος τῶν φυσικῶν πόρων καί τοῦ βαθμοῦ
ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος, ἡ πρὶνθεσις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι
συνυφασμένη μέ μεγάλην ἐπέκτασιν τῆς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπικοινωνίας,
καί εἰδικώτερον τῶν εἰσαγωγῶν καί τῶν ἐξαγωγῶν. Ἡ ταχεῖα αὐξήσις τῶν
εἰσαγωγῶν συνδέεται μέ τήν αὐξοῦσαν ζήτησιν μηχανῶν καί λοιποῦ κεφα-
λαίουκοῦ ἐξοπλισμοῦ διὰ τήν προαγωγήν τῆς ἀναπτύξεως, πρώτων ὧλῶν καί
ἡμικατεργασμένων προϊόντων διὰ τήν κίνησιν μιᾶς ἐπεκτεινομένης παραγωγῆς,

καί τέλος μιᾶς εὐρυτάτης ποικιλίας ἐτοίμων εἰδῶν, ἡ κατανάλωσις τῶν ὁποίων συνδέεται μέ τήν σταθεράν ἐξόφωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ὁλοκληρου τοῦ λαοῦ. Καί ὑπάρχουν μέν ὀρισμένα περιθώρια ὑποκαταστάσεως εἰσαγομένων δι' ἐγγυρῶς παραγομένων προϊόντων. Ὡς παραδείγματα δύνανται νά ἀναφερθεῖν κτηνοτροφικῆ καί γαλακτοκομικῆ προϊόντα ἢ ὀρισμένα βιομηχανικῆ εἴδη μαζικῆς κατανάλωσως, ὅπως εἶναι π.χ. τά λιπώματα. Ἄλλ' εἰς τήν περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀξιοποιήσις τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ἐνῷ ἀσφαλῶς δέν εἶναι ἀνευ σημασίας, εἶναι ἐντελῶς ἀνεπαρκῆς διὰ νά στήρξῃ μέαν ταχέϊαν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, πρῶτον διότι ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς ἐξαρτᾶται εἰς μέγαν βαθμόν ἐξ εἰσαγωγῶν, δηλαδή ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς χώρας, καί δεύτερον διότι ἀκόμη καί εἰς πολὺ ὑψηλότερα ἐπίπεδα κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος ἡ ζήτησις τῶν περισσότερων ἀγαθῶν θά εἶναι οἰσθητικῶς κατωτέρα τῆς παραγωγῆς τῆς μικροτέρας διεθνῶς ἀνταγωνιστικῆς ἐπιχειρήσεως. Τό τελευταῖον τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὰς διαστάσεις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς νεωτέρας τεχνικῆς καί τὰς ἐξελλείψεις πρὸς διαμόρφωσιν εὐρυτάτων μαζικῶν ἀγορῶν. Χαρακτηριστικόν εἶναι ὅτι εἰς τὰς μικροτέρας χώρας, ὅπως εἶναι ἡ Ὀλλανδία, ἡ Δανία, ἡ Αὐστρία, ἡ Ἰρλανδία, ἡ Φινλανδία, ἀλλὰ καί ἡ Βουλγαρία καί ἡ Οὐγγαρία, δέ μέσος ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν ἦτο κατὰ τήν περίεχον 1950-64 οἰσθητικῶς ἀνώτερος τοῦ μέσου ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος, ἐνῷ ἰσχύει τὸ ἀντίθετον διὰ τήν Ἑλλάδα.

Ἰνστεπρίχθη ὅτι διὰ μέαν μεταβατικὴν περὶ οὗον θά πρέπει νά ἀποβλέψωμεν κυρίως ἐπὶ τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς κυρίως δι' ὑποκαταστάσεως εἰσαγομένων δι' ἐγγυρῶν προϊόντων. Τοῦτο, λέγεται, εἶναι ἀναγκαῖον διότι αἱ ἐξαγωγαὶ εἶναι δυσχερεῖς ἀλλὰ καί διὰ νά δοκιμασθῇ καί ἐκπαιδευθῇ ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία πρὶν ἀναπτύξῃ ἐξαγωγικὴν δραστηριότητα. Δύο ἀπαντήσεις ὑπάρχουν διὰ τὸν ἰσχυρισμόν αὐτόν. Ἡ πρώτη εἶναι ὅτι διὰ τὰς διαστάσεις καί τὰ χαρακτηριστικά τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἡ διαδικασία τῆς ὑποκαταστάσεως θά προσμερούσῃ καὶ θ' ἐδδν εἰς προβλήματα ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Ἐξέσον τὰ πρὸς ὑποκατάστασιν εἰσαγωγῶν ἐγγυρία προϊόντα ἀναποφειντικῶς θά ἔχουν ὑψηλὸν ποσοστὸν εἰσαγομένων πρῶτων ὕλων ἢ ἡμικατεργασμένων προϊόντων, ἡ μείωσις τῆς συναλλαγματικῆς ἐπιβαρύνσεως θά εἶναι εἰς τὰς πλείστας περιπτώσεις περιωρισμένη. Ἡ δεύτερα καί ἴσως σημαντικωτέρα ἀπάντησις εἶναι ὅτι, ὑπὸ τὰς παρούσας διεθνεῖς τεχνικὰς καί οἰκονομικοπολιτικὰς συνθήκας

(καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὰς συνθήκας τοῦ 19ου αἰῶνος ἢ καὶ τοῦ μεσοπολέμου), δὲν ἀποτελεῖ ἐπαρκῆ ἐκπαίδευσιν ἢ ἐξάσκησης εἰς τὴν περιορισμένην ἐλληνικὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν. Ἰδὼν οἱ ὀρίζοντες καὶ αἱ μέθοδοι τῶν ἐπιχειρηματιῶν δὲν προσαρμοσθοῦν πρὸς τὰ εὐρύτερα πλαίσια καὶ τὰς ἀπαιτήσεις καὶ μεθόδους τοῦ διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ, θὰ εἶναι ἀδύνατος ἢ θὰ καθυστερήσῃ ἐπικινδυνὸς ἡ ἐπιμερουργία ἀνταγωνιστικῆς παραγωγῆς καὶ ἐξαγωγικῶν ἐπιδόσεων. Ἀλλωστε εἶναι γενικῶς δεκτὸν ὅτι ὁ ἐξαγωγικὸς προσανατολισμὸς καὶ ἡ ἐξαγωγικὴ ὁργάνωσις πρέπει νὰ ὑπάρξουν ἐξ ἀρχῆς, κατὰ τὴν σύλληψιν καὶ τὸν σχεδιασμὸν τοῦ ἐργοστασίου, διότι εἶναι κατὰ πολὺ διάφορα τὰ ἐργαστάσια καὶ ἡ ὁργάνωσις τῶν συγχρόνων ἐπιχειρήσεων εὐρύτερου πεδίου δράσεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐργαστάσια ἐσωστρεφεῶς προσανατολισμοῦ.

Εἶναι ἀνάγκη ἐπίσης νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὴν σύγχρονον βιομηχανικὴν ὁργάνωσιν εἶναι στενωπότη ἡ ἀλληλεξάρτησις καὶ ἀμοιβαία συμπλήρωσις τῶν ἐπὶ μέρους βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ διαδικασιῶν εἰς τὰ πλαίσια ἐνὺν εὐρύτατων βιομηχανικῶν συνεργασιῶν, ἐκτεινομένων εἰς περιχᾶς ἡπειρωτικοῦ μεγέθους, ὅπως εἶναι ἡ Ἑλβετία ἢ ἡ Ἀμερικὴ (Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ Καναδᾶς), ἡ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης (ἢ ἄλλως ἀποκαλουμένη Κοινὴ Ἀγορά, περιλαμβάνουσα τὰς ἐξ ὑφάρ: Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Γερμανίαν, Βέλγιον, Ὁλλανδίαν καὶ Λουξεμβούργον), καὶ ἡ COMECON, δηλαδὴ ἡ ὁμάς τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Μένει εἰς τὰ πλαίσια τοιοῦτου εἶδους συνεργασιῶν εἶναι δυνατὴ ἡ βιομηχανικὴ πρόοδος τῶν μικροτέρων χωρῶν, καὶ αὐτὴ διαπιστοῦται ἐκ τῆς μεταπολεμικῆς ἐμπειρίας τῶν περισσεύοντων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἀνεξαρτήτως οἰκονομικοπολιτικοῦ συστήματος. Συναρτῶς καὶ χαρακτηριστικόν εἶναι ἐπίσης ὅτι εἰς προσφάτους διεθνεῖς συζητήσεις ἐν σχέσει πρὸς τὸ διεκρινόμενον τεχνολογικὸν χῶμα μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, τὸ βασικόν συμπέρασμα εἶναι ἡ ἑξαρσις τῆς σημασίας διαμερῶσεως μεγάλων οἰκονομικοπολιτικῶν ἐνοτήτων, τῶν διαστάσεων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἢ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, μετὰ τὴν γενικὴν διαπίστωσιν ὅτι μόνον ἐντὸς τοιούτων ἐνοτήτων δύναται νὰ ὁργανωθῇ καὶ προαχθῇ ἡ σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ τεχνολογία.

Χωρὶς νὰ ὑποτιμῶνται ἐπομένως αἱ δυνατότητες ἀξιοποιήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, αἱ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐπιδιώξεις δέον νὰ εἶναι συνοδευτικαί, ἢ ἔστω παράλληλοι, καὶ ὅχι ὁ κύριος καὶ στρατηγικῶς

κρίσιμος στόχος που είναι η έντονος εξαγωγική εξάρτησις και η προς τοῦτο εὐρυτέτη κινητοποίησης.

Ἡ πολιτική αὕτη δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς ὠρισμένα νεώτερα θεωρητικά ὑποδείγματα, ἰδίως τῆς λεγομένης ἰσορροποῦ οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὰ ὑποδείγματα αὐτά, εἰς τὰ ὁποῖα ἐνίοτε γίνεται ἀναφορὰ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ξένα πρὸς τὰ χαρακτηριστικά τῆς ἐλληνικῆς οικονομίας.

Ἀναφέρονται κυρίως εἰς χώρας λίαν ὑπανεπτυγμένες ἢ μὲ μεγάλους πληθυσμούς, τευλόχιστον πολλῶν δεκάδων ἐκατομμυρίων, ἢ εἰς εὐρυτέρας ἐνότητες προκυπτούσας ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως περισσοτέρων μικροτέρων ὑπανεπτυγμένων χωρῶν. Ἡ ἐμφασίς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ λύσεων τοῦ προκύπτουν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὑποδειγμάτων προδίδει παρεξήγησιν τῶν προϋποθέσεων ἐπὶ τῶν ὁποίων ταῦτα θεμελιοῦνται καὶ πάντως παραγῶρισιν τῶν βασικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἐλληνικῆς οικονομίας. Ὁ δὲ ἰσχυρισμός ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ ἄγορά εἶναι μεγάλης σημασίας ὀφείλεται ἴσως συχνὰ εἰς πλάνην, πάντως δὲ προβαλλόμενος καταλήγει εἰς παραπλάνησιν, καὶ ὁδηγεῖ τελικῶς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος εἰς ὀδὸν ἐξοικονομικῆς ἐμπλοκῆς. Βεβαίως ὁ ροιτισμός τῆς σημασίας τῆς ἐσωτερικῆς ἄγορᾶς εἶναι εὐδρέστος εἰς ποικίλα συμφέροντα. Εἰς τὴν πραγματικότητά ὅμως σημαίνει ἄρνησιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου, διότι καταλήγει εἰς μεταίωσιν καὶ ὅχι εἰς ἐνίσχυσιν αὐτῆς. Ἡ ἐσωστρεφὴς ὀντιμετώπισις τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος τῆς Ἑλλάδος δὲν θά ᾔτο ὑπερβολὴν ἐν ἑξακριβίζετο ὡς τὸ σημερινόν ἀντίστοιχον τῆς πολιτικῆς τῆς Μελοῦνας, ἥτοι ὡς μία μικροελλοθικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς προστατευμένης ἀποκοιριᾶς. Ἡ λύσις μὲς ἐνεργοῦ πολιτικῆς ἀνοικτῆς οἰκονομίας εἶναι ἀναμφισβητήτως δυσχερεστέρα καὶ ὀλίγον ἄρεστή εἰς τὰ μικρότερα ἢ μεγαλύτερα συμφέροντα καὶ τὰ ὑφιστάμενα προνόμια. Εἶναι ὅμως ἡ μόνη λύσις ποῦ ὁδηγεῖ εἰς σταθερὰν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόδον.

Ἐν τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἀληθὴς, προκύπτουν ὠρισμένοι οὐσιώδεις εἰδικότεροι κατευθύνσεις πολιτικῆς, αἱ κυριώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι αἱ ἑξῆς:

Πρῶτον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνταθῇ ὁ ἐσωτερικὸς ἀνταγωνισμός διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ μὲσφ αὐτοῦ ἐξυγίανσις καὶ αὐξήσις τῆς ἀνταγωνιστικότητος. Αἱ παντοειδεῖς προνομιακαὶ καταστάσεις καὶ "ἀποκλειστικότητες" πρέπει κατ'ἀρχὴν νὰ ἐξαφανισθοῦν. Παράλληλως πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνταγωνισμοῦ πρέπει νὰ ἐπιδιωχθοῦν: (α') ἡ ἐξασφάλισις τῶν χαμηλοτέρων δυνατῶν τιμῶν διὰ βασικὰς γενικῆς σημασίας παροχὰς (π.χ. ὕδατος, καυσίμων

καί ηλεκτρικής ενέργειας) καί υπηρεσίας (μεταφορικά ἐν γένει, διακινήσεις εἰς λιμένας, κλπ.), (β) ἡ ἐντενος πιστωτική ἐνίσχυσις τῶν βιοτεχνικῶν καί μικροτέρων ἐπιχειρήσεων δι' ὑγιεῖς ἐπεκτάσεις καί πρωτοβουλίας, καί (γ) ἡ συστηματική καί ἐξ ὧν τῶν κατευθύνσεων ἐνθάρρυνσις καί προσθήκῃς τῆς συγχωνεύσεως μικροτέρων ἐπιχειρήσεων εἰς μεγαλύτερας μονάδας.

Δεύτερον εἶναι ἀπαραίτητος ἡ μένιμος καθιέρωσις συστηματικῆς καί ἐντένου διακριτικῆς ἐνισχύσεως τῶν δραστηριοτήτων, αἱ ὁποῖαι πραγματοποιοῦν αὐτοῦσας ἐξαγωγικὰς ἐπιδόσεις. Ἡ ἐξαγωγική ἐπίδοσις εἶναι ὑφίστης γενικωτέρας σημασίας, ὅχι μόνον διότι βραχυχρονίως ἐξαπφαλίζει προσθέτους συναλλαγματικούς πόρους, ἀλλὰ καί διότι ἐνισχύει τὸν ἐξαγωγικὸν προσανατολισμὸν τῆς παραγωγῆς καί τῆς οἰκονομίας, δηλαδὴ προάγει τὴν λύσιν αἱ ὁποῖα ὁδηγεῖ εἰς ταχέϊαν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

Τρίτον Ἡ ἐνίσχυσις τῶν γενίμων κοινοπραξιῶν μεταξὺ ἑλληνικῶν καί ξένων ἐπιχειρήσεων εἶναι ἐπίσης γενικωτέρας σημασίας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας. Τὸ τελευταῖον τοῦτο συνδέεται μὲ τὴν ὅλην πολιτικὴν ἔναντι τῶν ξένων ἐπενδύσεων, ὡς πρὸς τὴν ὁποῖαν τὰ ἀκόλουθα εὐθύνεται νὰ παρατηρηθῶνι:

1. Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι πρέπει νὰ στηριχθῶμεν κυρίως εἰς δάνεια ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν καί ὅχι εἰς ἀμέσους ἐπενδύσεις ἢ συμμετοχάς, ἀνεξαρτήτως καί ἄλλων ὅχι μικρῶν δυσχερειῶν, παραγινώσκει τὸ γεγονός ὅτι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καί τὴν πραγματοποίησιν μεγάλων ἐξαγωγικῶν ἐπιδόσεων βασικὴν σημασίαν ἔχει ὅχι μόνον ὁ ἐφ' ᾧ παῖξ, ἀλλ' ὁ συνεχὴς ἐκσυγχρονισμὸς, ὡς καί ἡ χρησιμοποίησις ἐκτεταμένου δικτύου ἐμπορικῆς διεισόδου εἰς πᾶς ξένας ἀγοράς καί τὸ ἀμέσον θετικὸν ἐνδιαφέρον τῆς ξένης ἐπιχειρήσεως διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπενδύσεως.

2. Κατὰ τὴν διαπραγματεύσιν καί ἐγκρίσιν ἐκάστης προτεινομένης ξένης ἐπενδύσεως, ἰδιαίτερας σημασίας εἶναι τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐν συσχετίζει πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ εὐνοοῦνται ἐπενδύσεις, αἱ ὁποῖαι, λόγῳ μεγέθους, ἀναγκαστικῶς θὰ προσφεύγουν εἰς ἐξαγωγάς, καί ἐπομένως θὰ εἶναι διεθνῶς ἀνταγωνιστικαί καί ἀνεξάρτητοι τῆς προστατευμένης ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς.

3. Πλήν τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ ἐξαγωγικοῦ προσανατολισμοῦ τῆς ἐπενδύσεως, ὁρισμέναι συμπληρωματικαὶ ὑποχρεώσεις πρέπει μετ' ἐπιμονῆς νὰ ἐπιδιώκωνται. Τοιαῦται εἶναι, π.χ., (α) ἡ ἐπανεπένδυσις μέρους τῶν κερδῶν καὶ ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐγκαταστάσεων, (β) ἡ ἐν Ἑλλάδι ὀργάνωσις καὶ ἐνίσχυσις ἐρευνητικῶν δραστηριοτήτων με εὐρεῖαν χρησιμοποίησιν ἁλλήλων ἐπιστημῶν.

Καίτοι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθῶν ἀμετακίνητοι κανόνες διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀνωτέρω, εἶναι οὐσίῳδες ἅρ' ἑνὸς μὲν νὰ ὁρισθῶν μετὰ σαφηνείας τὰ βασικὰ κριτήρια καὶ νὰ χαραχθῇ μία πολιτικὴ ἐπιλογὴς τῶν προπορευτέρων ἐπενδύσεων, ἅρ' ἑτέρῳ δὲ νὰ ἀναληφθῇ συστηματικὴ καὶ ὀργανωμένη προσπάθεια εἰς εὐρυτάτην κλίμακα διὰ τὴν ἐνέργειαν καὶ μαζικὴν προσέλευσιν ξένων ἐπιχειρήσεων διὰ κοινοπραξίας καὶ ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἰσχυρισμός ἐτι μία τοιαύτη πολιτικὴ ὁδηγεῖ εἰς ὑποδοῦλωσιν τῆς ἐλληνικῆς παραγωγῆς εἰς ξένα συμφέροντα παραγωγρίζει ἡ ἀποσιωπῇ δύο οὐσιώδεις διαπιστώσεις: (α) ἐτι τοιοῦτου εἶδους διεθνεῖς ἐπιχειρηματικὰς συνεργασίας εἶναι πλέον ἀναπότρεπτοι καὶ πραγματοποιοῦνται τόσον μεταξὺ τῶν δυτικῶν ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν, χωρὶς νὰ εἶναι βέβαιον ἐτι ἐπαχθεῖς ἐξαγωγικαὶ δημιουργοῦνται πάντοτε καὶ μόνον μεταξὺ ἐπιχειρήσεων τῶν δυτικῶν οἰκονομιῶν, εἴτε εἶναι αὐταὶ ἐλεύθεραι εἴτε εἶναι σοσιαλιστικαί, καὶ (β) ἐτι εἰς κάθε εἶδους συνεργασίαν μεγάλην σημασίαν ἔχει τὸ περιεχόμενον καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς συμφωνίας συνεργασίας, εἰς τοῦτο δὲ τὴν μόνην ἐγγυησίαν ἀποτελεῖ μία σαφής, ἐνέργος καὶ συνεπὴς κρατικὴ πολιτικὴ.

Δεύτερον θέμα: Ἡ μὲν τῆς κρατικῆς παρεμβάσεως

Τὸ δεύτερον βασικὸν θέμα ὁικονομικῆς πολιτικῆς ἔχει σχεδὸν μὲ τὴν ἑκτασίαν καὶ τὴν χαρακτῆρα τῶν κρατικῶν πρωτοβουλιῶν. Ὑποστηρίζεται ἐτι ἡ ἀνεπάρκεια τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀπαραίτητων στόχων πρέπει νὰ καλυφθῇ με ἐθνικοποιήσεις καὶ ἱδρῶσιν δημοσίων ἐπιχειρήσεων τουλάχιστον εἰς τοὺς νευραλγικοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας. Ἡ πρώτη οὐσιώδης παρατήρησις εἶναι ἐτι εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ νευραλγικοὶ τομεῖς εὐρίσκονται ἤδη ἀμέσως ἡ ἐμμέσως σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ κράτους. Οὕτω π.χ. κατὰ τὸ 85% περίπου τὸ πιστωτικὸν σύστημα ἐλέγχεται ἀμέσως ἡ ἐμμέσως ἀπὸ τὸ κράτος (ὁ ὑπολογισμός γίνεται βάσει τῶν ὑπολογισμῶν δανείων κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1966), συμπεριλαμβανομένης τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, εἰς τὴν ὅπου κατὰ τὸ 54% τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου ἀνήκει

εις δημόσια ή κοινωφελή ιδρύματα ελεγχόμενα και παγίως εκπροσωπούμενα εις τας συνελεύσεις υπό του κράτους. Ή ενέργεια, αί τηλεπικοινωνίαι, οί σιδηρόδρομοι και τό σύνολον σχεδόν τών επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας ελέγχονται από τό κράτος. Δεν υπάρχει, επομένως, άξιον λόγου έδαφος θεσμικών μεταβολών εις τούς νευραλγικούς αυτούς τομείς της οικονομίας.

Ύπάρχει όμως ζήτημα συντονισμού της πολιτικής τών δημοσίων υπηρεσιών, δημοσίων οργανισμών και επιχειρήσεων, και του σαφούς καθορισμού τών κατευθύνσεων της πολιτικής των. Είναι εύσιμες να δοθώ έμφασεις επί της αύξήσεως της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, δηλαδή επί της μείωσης του κόστους τών παρεχομένων υπηρεσιών και κατά τας υπάρχουσας ένδεξεις είναι πολύ μεγάλα τό περιθώρια διά τοιούτου είδους βελτιώσεις. Ένδεύκννται έπίσης ή ένίσχυσις της εϋθύνης τών διοικούτων τας αύτετελείς μονάδας και ή καθιέρωσις κυρώσεων όταν αί πραγματοποιήσεις ελέγχωνται άνεπαρκείς, — όχι βεβαίως δι' αύθαιρέτων έπεμβάσεων, αλλά βάσει προκαθορισμένης και αντικειμενικής διαδικασίας. Όλα αυτά έξαρτώνται από τόν συντονισμόν τών σχέσεων κράτους και δημοσίων οργανισμών και επιχειρήσεων, και από τόν στενότερον σύνδεσμον μεταξύ της δράσεως και της πολιτικής των άφ'ένος και του σχεδίου οικονομικής ανάπτυξεως άφ'έτερου.

Τό πρόβλημα του χαρακτήρος και της μορφής της δημοσίας δράσεως τίθεται ιδίως εις τόν τομέα της βιομηχανικής ανάπτυξεως. Ένεαί αί κρατικά πρωτοβούλλαι είναι πράγματι άπαραίτητοι. Ή προσφορωτέρα όμως μορφή παρεμβάσεως δεν είναι ή άμέσως έκ της κεντρικής διοικήσεως έληρητημένα δημοσία επιχειρήσεις. Διά τό είδος τοϋτο του φορέως ή έλληνική έμπειρία δεν είναι ιδιαίτερος εύτυχής. Άλλά και διεθνώς εις τας δυτικές και τας ανατολικάς χώρας είναι σαφής ή τάσις προς τας άποκεντρωτικές και όχι τας συγκεντρωτικές λύσεις, αί οποίαι συχνά συνδυάζονται και μέ τήν καταθλιπτικήν παρουσίαν ενός μενολιθικού κράτους ολοκληρωτικού χαρακτήρος. Είς τήν Έλλάδα από πολλών άπόψεων προσφορωτέρα είναι ή λύσις της ιδρύσεως υπό έξειδικευμένου δημοσίου πιστωτικού οργανισμού άνωνύμων εταιριών, μέ μικράν ή μεγαλύτεραν συμμετοχήν έλληνικών και ξένων επιχειρήσεων, και μέ θεδηλωμένον σκοπόν τήν μεταρτίβασιν του μεγαλύτερου μέρους τουλάχιστον του μετοχικού κεφαλαίου τό ταχύτερον δυνατόν εις τό εύρύτερον κοινόν. Ένδεύκννται ή λύσις αύτή διά τήν Έλλάδα περισσότερον παρ' όσον δι' άλλας αναπτυσσόμενας χώρας, διότι ή ανταγωνιστικότης και ή προς έξαγωγήν

ἀνάληφς πρωτοβουλιῶν εἶναι πολὺ πλέον ἐπιτακτικὴ καὶ ἐπείγουσα παρ' ὅσον δι' ἄλλας χώρας. Μὲ ἄλλους λόγους, εἰς τὸ δευτέρον ἑρώτημα, κατὰ πόσον δηλαδὴ ἐνδείκνυνται, εἰς τὴν βιομηχανικὴν τομεᾷ τουλάχιστον, νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς ἀπ' εὐθείας ἐλεγχόμενας δημοσίας ἐπιχειρήσεις ἢ εἰς ἀποκεντρωμένας ἀνωνύμους ἐταιρίας μὲ εὐρύτατα διακεχυμένην μετοχικὴν ἰδιοκτησίαν, ἢ ἀπάντησις εἶναι ὑπὲρ τῆς δευτέρας λύσεως. "Ὅταν ἡ μορφή τῆς ἀποκεντρωμένης αὐτοτελοῦς ἐπιχειρήσεως τελεῖ νὰ κυριαρχήσῃ εἰς τὰς δυτικὰς καὶ ἀνατολικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, αἱ λύσεις αἱ ὅγουσαι εἰς συγκεντρωτικῶς ἐξηρημένους "δημοσίας ἐπιχειρήσεις" εἶναι τουλάχιστον ξεπερασμένοι. "Ἀλλωστε, τὸ νὰ δοθῇ ἐμπειρία εἰς τὴν δημιουργίαν μεγάλων ἀνωνύμων ἐταιριῶν εὐρυτάτης μετοχικῆς ἰδιοκτησίας ἀποτελεῖ καὶ μέθοδον ἐξυγιάνσεως καὶ ἐκδημοκρατισμοῦ καὶ τῶν ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαπιστώσεων ἐξηγεῖται διατὶ ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς κεφαλαιαγορᾶς εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἐπείγουσα ὡς βασικὴ μεταρρυθμίσις μεγάλης σηµασίας διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόδον. Δι' αὐτῆς δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διόσπασις τοῦ οἰκογενειακοῦ χαρακτῆρος τῶν ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων, μεγέθυνσις αὐτῶν διὰ νὰ καταστοὺν ἱκαναὶ νὰ ἀναλαμβάνουσιν μεγαλυτέρας ἐπενδυτικὰς καὶ ἐπιχειρηματικὰς πρωτοβουλίας, καὶ παραλλήλως πρόδος πρὸς τὴν εὐρυτέραν συμμετοχὴν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἰδρυμάτων πρὸς ἐκπαιδευτικὰ λαϊκὰ συμφέροντα εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν παραγωγικῶν μέσων. Εἰς μίαν πρώτην φάσιν σημαντικὴ θὰ ᾔτο, πέραν τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς κεφαλαιαγορᾶς, καὶ ἡ εὐσιώδης αὐξησις τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου τῶν τραπεζῶν ἐκεῖνων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπραγματοποιήσαν τοιαύτην αὐξήσειν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, παρὰ τὰς ἐπιμόνεως αὐτῶν τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν. "Ὅλοι αἱ τράπεζαι εἶναι ἀνάγκη νὰ λάβουν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν γονύμων κοινοπραξιῶν μεταξὺ ἑλληνικῶν καὶ ξένων ἐπιχειρήσεων.

Τρίτον θέμα: Τὸ εἶδος τῶν σχέσεων μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα

Τὸ τρίτον βασικὸν θέμα οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἀναφέρεται εἰς τὰς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα. Καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ διαλυθῇ ἡ σύγχυσις, διότι ἄλλως εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἀναγκαία κινητοποίησης

διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν εὐκαιριῶν αἱ ὁποῖαι διανοίγονται διὰ τὴν Ἑλλάδα, τοῦτο δὲ θὰ ἔχῃ ὡς ἐπακόλουθον τὴν ζημίαν ζωτικῶτάτων συμφερόντων τοῦ λαοῦ. Πρὶν ὅμως διατυπωθῶν σκέψεις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, εἶναι χρήσιμον νὰ τονισθῶν ἐκ νέου ὑπάρχοντες διαπιστώσεις, ἡ σημασία τῶν ὁποίων δὲν ἔχει ἀκόμη ἐκτιμηθῇ.

Ἡ πρώτη διαπίστωσις εἶναι ὅτι, ἐάν καὶ ἐφόσον εἶναι πράγματι ἀναγκαῖα διὰ τὴν οἰκονομικὴν μας ἀνάπτυξιν ἡ ἔντασις ἐπέκτασις τῶν ἐξαγωγῶν μας, ἡ πλήρης ἐξαφάνισις τῶν ἐμποδίων διὰ τὴν διείσδυσιν τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων εἰς τὰς ξένας ἀγοράς ἀποτελεῖ οὐσίῳ καὶ πρωταρχικὴν ἐπιδίωξιν. Ἡ μόνιμος καὶ ἀσφαλὴς δι' ὅλα τὰ προϊόντα κατοχυρώσεις τοῦ δικαιώματος τούτου εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὸ πλαίσιον μιᾶς τελωνειακῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐνώσεως μὲ μίαν εὐρυτάτην καὶ δυναμικὴν ἀγορὰν, ἐπὶ τῆς ὁποίας βασικῶς εἶναι δυνατόν νὰ στηριχθῇ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας. Ἐάν δὲ ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ ἀποτελῇ ἀνεπαρκὲς στῆριγμα διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ὥπως πρόσκυθεν ἐκ τῆς προσηγυθείσης ἀναλύσεως, ἐνῷ ἀντιθέτως ἡ μεγάλη αὐξησης τῶν ἐξαγωγῶν, καὶ διὰ βιομηχανικῶν προϊόντων, ἀποτελεῖ τὴν μόνην ὁδὸν πρὸς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόσθεν, εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ τελωνειακὴ καὶ οἰκονομικὴ ἔνωσις εἶναι ἐπίσης ἡ ἐπιβαλλομένη μορφή συνεργασίας. Τοιαύτη βασικὴ σχέση καθιερώθη μὲ τὴν Συμφωνίαν Συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα.

Ἡ δευτέρα διαπίστωσις εἶναι ὅτι συχνά, ὅταν γίνεται λόγος περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἐπιμελῶς ἀποσιωπῶνται δύο οὐλίαν στοιχεῖα. Πρῶτον, ὅτι βάσει γενικῶν καὶ εἰδικῶν διατάξεων τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως ἡ Ἑλλὰς διατηρεῖ εὐρύτητα περιθωρίᾳ χειρισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς τῆς πολιτικῆς.

Ἐπὶ τοῦ, π.χ., δυνατότητος ἀναπτύξεως τῶν συναλλαγῶν βάσει διμερῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων, χαρακτηριστικόν δὲ εἶναι ὅτι μεταξὺ 1962 καὶ 1966, δηλαδὴ ἐντὸς τῶν τεσσάρων πρώτων ἐτῶν ἐφαρμογῆς τῆς Συμφωνίας, τὸ ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος μὲ τὰς ἀνατολικὰς χώρας ἠρέθη κατὰ 70%, ἐνῷ αἱ συναλλαγαὶ μας μὲ τὴν Ε.Ο.Κ. μόνον κατὰ 54%. Παρασιωπᾶται ἐπίσης ὅτι, δυνάμει εἰδικῆς διατάξεως τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως (ἄρθρον 18), ἐάν πρόκειται νὰ ἰδρυθῇ νέα βιομηχανία δύναται νὰ ἐπιβληθῇ καὶ διατηρηθῇ ἐπὶ 9 ἔτη δασμὸς μέχρις 25%, καὶ τοῦτο δύναται, ἐντὸς τῶν δώδεκα πρώτων ἐτῶν (δηλαδὴ μέχρι τοῦ 1974),

νά αποφασισθῇ μονομερῶς ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Παραβλέπεται ἐπίσης ἡ δυνατότης χρησιμοποίησεως καὶ ἄλλων μεθόδων ἐνισχύσεως τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς (ἄρθρον 52, παράγρ.2). Δεύτερον οὐσιώδεις στοιχεῖον τῆς Συμφωνίας ποῦ παραγνῶρίζεται, καίτοι ὅπως ἰδιαίτερας σημασίας, εἶναι ὅτι ὑπάρχουν ρηταί διατάξεις, βάσει τῶν ὁποίων εἰς περιπτώσεις γενικῶν δυσχερειῶν ἢ δυσχερειῶν ὠρισμένου παραγωγικοῦ τομέως, εἶναι δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ μέτρων ἀσφαλείας. Αὐτὰ καὶ ἄλλα συναφῆ στοιχεῖα τῆς Συμφωνίας συνήθως δὲν μνημονεύονται, ὡς ἐάν ἦσαν ἄνευ σημασίας, ἐνῶ διατυπῶνται ὡς πρὸς τὴν Εὐνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Κοινότητα γενικώτερες καὶ ἀφορισμοὶ ξένου πρὸς τὴν Συμφωνίαν τῶν Ἀθηνῶν. Εἶναι ἀνακρινεῖς, ἐπομένως, τὸ λεγόμενον ἢ ὑπονοούμενον ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει χάσει σημαντικὰ περιθώρια τῶν χειρισμῶν, τοὺς ὁποίους θὰ ἠδύνατο νὰ ἐφαρμόσῃ διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς οἰκονομικῆς τῆς ἀναπτύξεως.

Ὡς πρὸς τὰς εἰδικώτερας κατὰ καιροὺς γενομένας προτάσεις, δύνανται νὰ παρατηρηθοῦν τὰ ἑξῆς:

Λέγεται ἐνίοτε ὅτι μὴ ρύθμισις τῶν μετὰ τῆς Κοινότητος σχέσεων κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς τουρκικῆς συμφωνίας θὰ ἦτο ἐπιφελεστότερα διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὅτι θὰ ἦτο ὀηλαθῇ συμπεράσθαι νὰ ἐξησφαλίζετο μὴ προπαρασκευαστικὴ περὶδοσις ἄνευ οὐδεμιᾶς δασμολογικῆς μειώσεως ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος, ἐναντι ὠρισμένων δασμολογικῶν ποσοστῶσεων δι' ἑλληνικὰ ἐξαγόμενα προϊόντα. Πράγματι, τοῦτο θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ὑποστηρικθῇ ἐάν ἐπιστρώψας μας ἦτο ἡ διατήρησις ἢ καὶ ἐπέκτασις τῶν ἐξαγωγῶν τῶν κατὰ παράδοσιν ἐξαγωγίμων ἑλληνικῶν προϊόντων, δηλαδὴ κυρίως τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν σταφίδων. Διὰ τὴν ταχεῖαν ὅμως οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόδοον τῆς Ἑλλάδος βασικὴν σημασίαν ἔχει ἡ ἀνάπτυξις τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐξαγωγῶν καὶ νέων προϊόντων, ἀγροτικῶν καὶ βιομηχανικῶν. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ κατοχυρώσωμεν ἀσφαλῶς καὶ μονίμως τὰς πλεον εὐνοϊκὰς προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐυρυτάτην ἐξαγωγικὴν ἐξόρμησιν καὶ δι' ὅλα τὰ προϊόντα, ἥδη παραγόμενα ἢ καὶ μὴ ἀκόμη παραγόμενα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Τουρκία, ἡ Συμφωνία τῆς ὁποίας μετὰ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἀναφέρεται ἐνίοτε ὡς παράδειγμα, δὲν ἀνέλαβε μὲν δεσμεύσεις διὰ μίαν πρώτην προπαρασκευαστικὴν περίοδον 5 - 9 ἐτῶν, ἀλλὰ τὰ προϊόντα αὐτῆς στεροῦνται τῆς μετὰ τῶν ὁμοειδῶν προϊόντων τῶν ἑξ' ἑαυτῶν τῆς Κοινότητος ἀπολύτου ἐξομοιώσεως, τῆς ὁποίας ἀπολαμβάνουν ἀπεριορίστως τὰ οἰαδήποτε ἑλληνικὰ εἴδη ποῦ παράγονται ἢ πρὸκειται

νά παραχθούν εις την 'Ελλάδα. Λέγεται έντοτε ότι τό δικαίωμα αυτό είναι άνευ ένδισφρόντος διότι είναι άδύνατον νά τό αξιοποιήσωμεν. Είς τοϋτο ύπάρχουν δύο άπαντήσεις: 'Η πρώτη είναι ότι χϋραι πολύ περισσότερον ύπανεπτυγμέναι παρ' όσον ή 'Ελλάς διεκδικούν έπιμόνως καί δέν θεωρούν άνευ σημασίας οοομολογικές παραχωρήσεις από τας άνεπτυγμένας χϋρας, δηλαδή κατ'ούοιαν μεταχείρισιν πολύ όλιγώτερον εύνοϊκήν ένεκίνης τής όποιας άπολαμβάνει ή 'Ελλάς. 'Η δευτέρα παρατήρησις είναι ότι, έάν δεχθώμεν καί παραδεχθώμεν ότι είναι άδύνατον νά αξιοποίηση ή 'Ελλάς τας άνωτέρω δυνατότητας, κατ'ούοιαν άρνούμεθα τήν δυνατότητα οικονομικής ανάπτυξεως τής χϋρας. 'Αλλ'ός έξετάσωμεν καί ποίαι είναι αι όοομύσεις, από τας όποιας προτείνεται νά άπαγιστρωθώμεν. Έναντι τής πλήρους καί μονίμου έξομοίωσεως όλων των έν 'Ελλάδι παραγομένων βιομηχανικών καί βιοτεχνικών ειδών, ώς καί όλων των έξαγωγίμων άγροτικών προϊόντων, πρós τά αντίστοιχα τής Κοινότητος, ή 'Ελλάς ύποχρεούται νά μειώσῃ τούς όοομούς της έπί των παραγομένων εις τήν χϋραν ειδών συνολικώς κατá 20% έντός τής πρώτης δεκαετίας, διατηρεί δέ τό δικαίωμα νά έπιβάλῃ ή αύξήσῃ τούς όοομούς μέχρις 25% έπί οίουδήποτε προϊόντος νεοδημιουργουμένης βιομηχανίας. Ποίαι είναι αι όοομύσεις ένειναι αι όπεύαι εις τήν παρούσαν φάσιν καί διά τά έπόμενα 5 - 7 έτη άποτελούν έμπόδιον εις τήν έλληνικήν οικονομικήν ανάπτυξιν;

'Υποστηρίχθη ότι άντί τής Συμφωνίας Συνδέσεως θα ήτο δυνατόν νά άναφερθώμεν εις τό άρθρον 36 τής Ρενικῆς Συμφωνίας άσρων καί 'Εμπορίου (GATT), τό όποιον έτήρρηθη τό 1965. Βάσει αύτοϋ, αι άνεπτυγμένα χϋραι δέν θα πρέπει νά άναμένουν άμοιβαϊότητα εις τας όοομολογικές ή έμπορικές παραχωρήσεις των πρós τας ύπανεπτυγμένας χϋρας. Τό άρθρον περιέχει εύχην, ή όποια, ενώ μέχρι σήμερα δέν έλαβε συγκεκριμένο περιεχόμενο, διέπει άκριβώς τήν Συμφωνίαν των 'Αθηνών συνασθεύσαν τό 1961, δηλαδή τέσσαρα έτη πρó τής ύψήσεως τοϋ έν λόγῳ άρθρου. Πέραν τούτου, είναι γνωστόν ότι τό άρθρον 36 τοϋ GATT έτέθη διά νά άποτελέσῃ τήν βάση ρυθμίσεως των έμπορικων συναλλαγών των έν γένει ύπανεπτυγμένων χωρών τής γῆς, ιδιαιτέρως των 77 'Αφρικανικών, 11 'Ασιατικών καί Λατινοαμερικανικών, έναντι των άνεπτυγμένων. Τό πρόβλημα όμως τής 'Ελλάδος διαφέρει από τό πρόβλημα των χωρών αύτών. Πράγματι, διερωτῆται κανείς πώς είναι δυνατόν σοβαρώς νά ύποστηρίχεται ότι θα άπετέλει συμφέρευσαν καί έπαρκή

προσσεύσαν τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων ἡ εὐθυγράμμιός μας εἰς τὰς διεκδικήσεις μετὰ τῶν ἄλλων ὑπανεπτυγμένων χωρῶν τῆς ἀνωτέρω κατηγορίας. Ἀλλωστε - καὶ τοῦτο εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας - βάσει τοῦ ἀρθροῦ 36 προβλέπεται ἡ συνομολόγησις περιωρισμένων καὶ πεπερασμένων διαρκείας παραχωρήσεων, ἐνῷ ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως μὲ τὴν Κοινότητα ἔχει ἐξασφαλίσει ἀπεριορίστως, δι' ὅλα τὰ προϊόντα καὶ ἀνευ χρονικοῦ ὁρίου, πλήρη ἐξαφάνισιν τῶν παντοειδῶν ἐμποδίων εἰς τὰς πρὸς τὰς χώρας τῆς Κοινότητος ἐξαγωγὰς τῆς καὶ ἐξομολώσιν μεταχειρίσεως πρὸς τὰ ὁμοειδῆ προϊόντα τῶν ἑξ χωρῶν. Τὰ δικαιώματα αὐτὰ εἶναι σημαντικὰ, ἐὰν πράγματι θέλωμεν καὶ ἐπιδιώκωμεν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον τοῦ λεγομένου ἐπὶ ἐπιδιώκωμεν, ἡ δὲ μόνιμος ἐξασφάλισις των εἶναι ἀδύνατος ἐντός τοῦ πλαισίου μιᾶς οἰκονομικῆς ἐνώσεως, δηλαδὴ ἀνευ οἰσθηκτοῦ δεσμεύσεως ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἐνίστε ὑποστηρίζεται. Τὸ ἀρθρον 36 ἐπομένως ἀναφέρεται εἰς πρόβλημα διόφορον τοῦ ἑλληνικοῦ, καὶ ἡ εἰς αὐτὸ ἀναφορὰ, διὰ νὰ στήριξωμεν ὅθεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἄσιν τοῦ προβλήματός μας, ἀποτελεῖ τοιαύχιστον παρεξήγησιν, ποῦ ἀδηγῇ ὅμως εἰς σοβαρὴν παραπλάνησιν.

Ἐρῶνται συχνὰ διὰ τὴν Συμφωνίαν Συνδέσεως δὲν ἀπέδωκε μέχρι σήμερον οὐσιώδη ἀποτελέσματα. Ὁ ἰσχυρισμὸς εἶναι ἀληθὴς καὶ τὸ ἐρώτημα εὐλογον. Πράγματι, ἐξαιρέσει ὀρισμένων μεμονωμένων περιπτώσεων, τὰ ἀποτελέσματα δὲν ὑπῆρξαν σημαντικὰ. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ χρειάζεται μία ἀποφασιστικῆς σημασίας διευκρίνισις. Γίνεται λόγος συχνὰ περὶ τῶν "ἀρνητικῶν συνεπειῶν τῆς συνδέσεως". Τοιοῦτου εἶδους ὅμως συνέπειαι δὲν ὑπάρχουν. Ὑπάρχουν ἀ ν ε π α ρ κ ε ῖ ς θ ε τ ι κ α ῖ συνέπειαι, τοῦτο δὲ ὁφείλεται εἰς περισσότερα τοῦ ἑνὸς αἵτινα. Ἐν ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀναμφισβητήτως ἡ, ἀντιθέτως πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος Συμφωνίας, ἀπαραδέκτως παρελκυστικὴ τακτικὴ τῆς Κοινότητος εἰς τὴν ἱκανοποίησιν βεβαίων ἑλληνικῶν δικαιωμάτων, τὰ ὅποια ὑπεῖχοντο ὅργανα τῆς Κοινότητος δὲν ἐπέδωκαν νὰ ἀμφισβητήσουν. Ἀλλ' ἀκριβὲς διὰ τὴν διεκδίκησιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ἐπρεπε νὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερα ἢ ἑλληνικὴ κινητοποίησης εἰς τὸ ἀνώτατον κυβερνητικὸν ἐπίπεδον. Ὅταν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν θεμάτων μεταξύ τῶν ἑξ χωρῶν, ἡ ὅταν διὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν σχέσεων τρίτων χωρῶν μὲ τὴν Κοινότητα, οἱ ἐπὶ ἀνωτάτου κυβερνητικοῦ ἐπιπέδου ὑπεύθυνοι ἐπιδιώκουν καὶ πραγματοποιοῦν ἐπανειλημμένως ἐπαφὰς καὶ συνεννοήσεις, συχνὰ μὲ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα, εἶναι εὐλογον νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι τοιαύχιστον ἀνδλογοί, ἂν μὴ καὶ μεγαλύτεραι, προσπαθεῖαι καὶ πρωτοβουλαί ἐπρεπε νὰ ἀναληφθοῦν ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς. Αὐτὸ ποῦ ἐπεβάλλετο νὰ γίνῃ, καὶ θὰ ἀποτελεῖ σημαντικὴν ἐκθίλωσιν μιᾶς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, δὲν ἔγινε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Υποστηρίζεται επίσης ότι θα πρέπει να επιδιώκουν αναθεώρηση της Συμφωνίας Συνδέσεως. Καί ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἀνάγκη νά λεχθοῦν τὰ ἑξῆς:

Πρῶτον Οὐδεὶς μέχρι σήμερον διετύπωσε συγκεκριμένως τὴν εἶδους ἀναθεώρησην προτείνει. Εἰς μίαν σχετικῶς σαφεστέραν πρότασιν πρὸ διετίας περίπου, ἐγένετο λόγος περὶ ἀναστολῆς τῶν δασμολογικῶν μειώσεων ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος διὰ μίαν πενταετίαν. Ὡς εἶναι ὅμως γνωστόν, διὰ τὰ ἐν Ἑλλάδι παραγόμενα βιομηχανικὰ καὶ βιοτεχνικὰ προϊόντα αἱ προβλεπόμεναι μειώσεις ἀνέρχονται συνολικῶς εἰς 20% μέχρι τοῦ 1972. Ἀπομένως διὰ τὰ ἐπόμενα πέντε ἔτη ἀπομένουν μειώσεις 10% συνολικῶς. Ἐάν λοιπὸν ἡ πρότασις ἀναθεωρήσεως συνίσταται εἰς τὴν ματαίωσιν τῆς κατὰ 10% μειώσεως τῶν δασμῶν μέχρι τοῦ 1972, τοῦτο σημαίνει, διὰ δασμούς κυμαινομένους σήμερον π.χ. μεταξύ 30-40%, τὴν μὴ πραγματοποιήσιν μειώσεων κατὰ 3-4 ἑκατοστιαίας μονάδας. Ἐκτινύεται πρὸς ὅλεως τίνος προτείνεται τοῦτο καὶ τὴν ἐξυπηρετεῖ, ἰδίως ἐάν γίνεται δεκτόν, ὅτι ἐνδεκνύεται νὰ καταστήσωμεν ἀνταγωνιστικὴν τὴν ἐλληνικὴν παραγωγὴν καὶ νὰ ἀσκήσωμεν συνεχῆ πρῆσιν πρὸς μείωσιν τοῦ κόστους ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξαγωγικῶν μας προσπαθειῶν :

Δεύτερον Ὅταν εἶναι ἐν ἐξελίξει ἡ διεκδικήσις ὠρισμένων δικαιωμάτων βάσει μιᾶς συμφωνίας, εἶναι τὸ ὀλιγώτερον ἀσύνηθες νὰ προτείνεται ἀναθεώρησις αὐτῆς ἐκ μέρους τοῦ διεκδικουμένου τὰ δικαιώματά του - ἐκτός ἂν ἡ πραγματικὴ ἐπιδίωξις δὲν εἶναι ἡ ἀναθεώρησις ἀλλ' ἡ κατάργησις τῆς συμφωνίας. Ὡς ἔτιονόρη ἐπανειλημμένως, πρωταρχικὴ ἐπιδίωξις διὰ τὴν Ἑλλάδα ὅσον νὰ εἶναι ἡ ἐπίμονος ἀξίωσις ἐναντὶ τῆς Κοινότητος πρὸς ἐκπλήρωσιν εἰς τὸ ἀνέραςιον τῶν βάσει τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως ὑποχρεώσεων τῆς ἐναντὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πρότασις περὶ ἀναθεωρήσεως τῆς Συμφωνίας δίδει ὅπλα εἰς τοὺς ἀντιστρατευομένους τὰ ἐλληνικὰ συμφέροντα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Κοινότητος.

Τρίτον. Ἡ προηγούμενη διαπίστωσις ἀποκτῇ ἰδιαιτέραν βαρύτητα ἐάν ληθῇ ὅτι εἶναι ἐν ἐξελίξει εἰς ἐκείνως ἡ διαδικασία ἑναρμονίσεως τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ζηρῶς ἐνδιαφέρει τὴν Ἑλλάδα, διότι ἐξ αὐτῆς δύνανται νὰ προκύβουν σημαντικά καὶ μόνιμοι ὠφελεῖαι διὰ τὴν ἐλληνικὴν γεωργίαν καὶ τὸν ἐλληνικὸν ἀγροτικὸν κόσμον. Ὅμοιως, βάσει τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως διεκδικούμεν ἐνισχυμένην προστασίαν διὰ τὰ ἐλληνικὰ καπνὰ, διὰ τοῦ καθορισμοῦ μιᾶς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς. Ἐπίσης,

κατ'έφαρμογήν τῆς Συμφωνίας, ζητοῦμεν τὴν ἀνανέωσιν καὶ ἐπαύξησιν τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Εἶναι συμφέρον τῆς Ἑλλάδος νὰ παρεμβῇ καὶ εἰς τὰς κρίσεις αὐτὰς συνεννοήσεις θέμα ἀναθεωρήσεως;

Τέταρτον Ἡ πρότασις περὶ ἀναθεωρήσεως τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἐνθαρρύνει καὶ ἐνισχύει ἐκεῖνας ἀκριβῶς τὰς τάσεις, αἱ ὁποῖαι, ἐπιδιώκονσαι διατήρησιν ἢ ἐπαύξησιν τῆς προστασίας, ἀντιστρατεύονται τὴν ἐλληνικὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Εἶναι ἀκριβῶς αἱ τάσεις τοῦ ἐκπαράξουν μίαν μικροελλαδικὴν νοσηροπρίαν οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Αἱ πρόσηθηταὶ σκέψεις ἀποβλέπουν εἰς τὴν διδύμωσιν τῆς συγχύσεως φεῖ πρὸς ὠρισμένα βασικά θέματα, ἐκ τῆς ὁρῆς ἀντιμετωπώσεως τῶν ὁποίων ἐξαρτῶνται τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου τοῦ τόπου. Ἡ σαφήνεια ὡς πρὸς τὰς κρίσεις αὐτὰς ἐπιλογὰς ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν διὰ μίαν γενικὴν κινητοποίησιν τῆς χώρας ὡς καὶ διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην ἀνανέωσιν εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ τὰ ἐπίπεδα. Μόνον οὕτω καὶ καταστῇ δυνατόν αἱ νῆαι γενεαὶ νὰ ἀναλάβουν εὐρεῖας καὶ γονίμους πρωτοβουλίας ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μὲ εὐρύτερον πεδίον δράσεως εἰς τὴν εὐρώπην καὶ πέραν αὐτῆς.